

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СІЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ БЕЛАРУСІ, КІРАУНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ
МІНІСТРАУ БССР, МІНІСТЭРСТВА КІНЕМАТАГРАФІІ БССР І НАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ УСТАНОУ
ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР.

№ 4 (758)

Субота, 21 студзеня 1950 года

Цана 50 кап.

ПА ЛЕНІНСКАМУ ШЛЯХУ

Дваццаць шэсць год адзіляюць нас ад тае цяжкае і сумнае часіны, калі перастала біцца палымнае сэрца вялікага Леніна — заснавальніка і правадыра большавіцкай партыі, стваральніка першай у свеце Савецкай дзяржавы.

Дваццаць шэсць год пасля смерці Вадзіміра Ільіча партыя большавікоў паўхільна ідзе па шляху, вызначаным Леніным, змагаецца і перамагае пад сцягам, які высока нясе верны саватнік і вучань Леніна, вялікі прадаўжальнік яго бессмертнай справы — Іосіф Вісар’янавіч Сталін.

Ленін жыве ў справах Сталіна. Сталін — гэта Ленін сагонія, — так гаворыць наш народ.

Партыя Леніна—Сталіна выхавала братнюю дружбу народаў СССР — аснову нашай сілы і магутнасці, выхавала ў нашых людзях свяшчэннае пачуццё савецкага патрыятызма. У агні Вялікай Айчыннай вайны наш дзяржаўны лад бліскава паказаў сваю несакрушальную моц. Пасля перамогі над ворагамі савецкі народ з новым магутным уздымам умовае сваю Радзіму, выношае вялікія заваяванні Леніна, паспяхова і ўспэшна ідзе наперад, да свае яснае мэты.

Ленін і Сталін стварылі Беларускае Савецкае Сацыялістычнае Рэспубліку. Дзякуючы ім беларускі народ упершыню за ўсю шматвяковую гісторыю атрымаў сваю дзяржаўнасць. Дзякуючы ўвазе і клопатам партыі Леніна—Сталіна, данаможа вялікага рускага народа, беларускі народ ператварыў сваю рэспубліку ў адну з самых перадавых рэспублік Савецкага Саюза.

Яркі росквіт беларускай культуры, літаратуры і мастацтва, нацыянальных на форме і сацыялістычных па змесце, агульналюдскіх па характары, на аснове пераможнага перахода ад феадалізму да сацыялізму.

У час фестывалю будучы паказаны мастацкія кінофільмы «Чалавек з ружом», «Клятва», «Выбаргская старанна», «Владзімір Ільіч Ленін», «Валікае заранна», «Ленін у Кастрычніку» і іншыя.

Да ленінскіх дзён на заводзе «Гомсельмаш» гурток мастацкай самадзейнасці падрыхтаваў новы рэпертуар, які складаецца з народных рускіх і беларускіх песень аб Леніне і Сталіне.

У заводскай бібліятэцы адкрыта вялікая выстаўка твораў Вадзіміра Ільіча.

насі, жыватвормага ўплыў і вялікай жыццёвай сілы нашага савецкага ладу.

Усёперамагаючае ленінскае вучэнне, прыклад нашай краіны, ператворанай геліем Леніна—Сталіна ў квітнеючую, магутную і неперажоўную дзяржаву—з кожным днём усё болей умовае ўплыў Савецкага Саюза на жыццё і барацьбу працоўных усёго свету.

Сапраўды прарочымі сталі словы таварыша Сталіна, які ў 1917 годзе з трыбуны VI з’езда партыі большавікоў сказаў: «Не выключыла магчымасць, што іменна Расія з’явіцца краінай, пракладаючай шлях да сацыялізма».

Ленінізм паказвае шлях працоўным усіх краін, якіх вызваляе ад прыгнёту імперыялізма, які пабудовае новае жыццё, асновай якога з’яўляецца сацыялізм. На гэтым шляху ідуць сёння краіны народнай дэмакратыі, на гэтым шлях становяцца ўсё большыя масы барацьбітоў за перамогу сапраўднай чалавечай свабоды над тырашай імперыялізма, над драпежніцкімі, воўчымі законамі капітала.

Сілы дэмакратыі, сілы сацыялізма растуць — і ніякія намагаючыся рэакцыі не змогуць спыніць развіццё гістарычнага працэсу — згуртавання і ўмацавання гэтых сіл, якіх кіруюцца вучэннем Леніна—Сталіна, вялікім вопытам Савецкага Саюза, яго натхняючым прыкладам. Здаляюцца тое, пра што гаварыў В. І. Ленін: «Усе нацыі прыходзя да сацыялізма». І яны-бы ні шалела імперыялістычнай рэакцыі, ёй не спыніць набаданоснага росту камуністычнага руху, бо ў наш век усё дарож вядуць у камунізм.

Дваццаць шэсць гадавіну з дня смерці В. І. Леніна савецкі народ адзначае ў абстаноўцы магутнага патрыятычнага ўдзіму, калі на ўсёй краіне ідзе марштуровак

да выбараў у Вярхоўны Совет СССР, у абстаноўцы новага працоўнага ўдзіму, новых дасягненняў нашай краіны. Гэтымі днямі было апублікавана наведанне Цэнтральнага Статыстычнага Упраўлення пры Савецкім Міністраў СССР аб выніках выканання дзяржаўнага плана ў 1949 годзе, кожны паказчык якога з’яўляецца яркім сведчаннем выдатных перамог савецкага народа.

Падрыхтоўка да выбараў у Вярхоўны Совет СССР праходзіць ва ўмовах умацавання сіл лагера дэмакратыі і сацыялізма, разгортвання магутнага руху народных мас за мір ва ўсім свеце, супраць наднапільнагаў новай вайны.

Савецкія людзі з асаблівай патрыятычнай гордасцю аглядаюцца сёння на пройздены нашай краінай шлях, на свае дасягненні і дасягненні, радуецца таму, што наша Радзіма стала сцяганосцам усёперамагаючых ідэй вялікага Леніна.

Большавіцкая партыя з часцю выношае клятву, дадзеную таварышам Сталіным я трыну Вадзіміра Ільіча. Сацыялістычнае грамадства, пабудаванае на адной шостай частцы зямнога шара, грамадства, якое не ведае сацыяльнага прыгнёту, нацыянальнай няроўнасці, грамадства, якое вёгма было запаветнай марай чалавецтва, — гэта творчынне сталінскага гелія, сталінскай мудрасці, сталінскай волі.

Вялікая партыя большавікоў, якую кіруе геліяныям прадаўжальнік справы Леніна, наш правадыр і настаўнік Іосіф Вісар’янавіч Сталін, высока трымае і нясе наперад бессмертны ленінскі сцяг.

Вядзілае плісцце для савецкага чалавека — жыццё, працаваць і тварыць у краіне, акая пад сцягам Леніна—Сталіна на чале ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва ідзе да свае светлае будучыні — да камунізма!

Да ленінскіх дзён

З 17 студзеня ў кінаатэатрах горада Мінска «Першы», «Радзіма», «Беларусь» пакажуць кінафестываль, прысвечаны 26-й гадавіне з дня смерці вялікага правадыра савецкага народа В. І. Леніна.

У час фестывалю будучы паказаны мастацкія кінофільмы «Чалавек з ружом», «Клятва», «Выбаргская старанна», «Владзімір Ільіч Ленін», «Валікае заранна», «Ленін у Кастрычніку» і іншыя.

Да ленінскіх дзён на заводзе «Гомсельмаш» гурток мастацкай самадзейнасці падрыхтаваў новы рэпертуар, які складаецца з народных рускіх і беларускіх песень аб Леніне і Сталіне.

У заводскай бібліятэцы адкрыта вялікая выстаўка твораў Вадзіміра Ільіча.

Помніце, любіце, вывучайце Ільіча, нашага настаўніка, нашага правадыра.

Змагайцеся і перамагайце ворагаў, унутраных і знешніх,—па Ільічу.

Будуйце новае жыццё, новы быт, новую культуру—па Ільічу.

І. СТАЛІН.

Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Аб зацверджанні складу Цэнтральнай выбарчай камісіі па выбарах у Вярхоўны Совет СССР

На падставе арт. арт. 36 і 37 «Палажэння аб выбарах у Вярхоўны Совет СССР» зацвердзіць Цэнтральную выбарчую камісію па выбарах у Вярхоўны Совет СССР у складзе наступных прадстаўнікоў грамадскіх арганізацый і таварыстваў працоўных:

Старшыня Цэнтральнай выбарчай камісіі **Осіпаў Аляксандр Пятровіч** — ад Усесаюзнага Цэнтральнага Савета прафесіянальных саюзаў.

Намеснік старшыні Цэнтральнай выбарчай камісіі **Міхайлаў Нікалай Аляксандравіч** — ад Усесаюзнага Ленінскага Камуністычнага Саюза Моладзі.

Сакратар Цэнтральнай выбарчай камісіі **Дзюдаў Афанасій Лук’янавіч** — ад прафесіянальнага саюза работнікаў палітыка-асветных устаноў.

Члены Цэнтральнай выбарчай камісіі:
Хрушчоў Нікіта Сяргеевіч — ад Маскоўскай камуністычнай арганізацыі.

Вавілаў Сяргей Іванавіч — ад прафесіянальнага саюза работнікаў вышэйшай школы і навуковых устаноў.

Грыза Аляксей Андріянавіч — ад Кіеўскай камуністычнай арганізацыі.

Казлоў Васіль Іванавіч — ад прафесіянальнага саюза работнікаў дзяржаўных устаноў Беларускай ССР.

Фадзееў Аляксандр Аляксандравіч — ад Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР.

Юсупаў Усман — ад Узбекскай камуністычнай арганізацыі.

Кузнячоў Фёдар Фадотавіч — ад Цэнтральнага камітэта Усесаюзнага савета дабраахвотнага таварыства садзейнічання арміі (ДТСАРМ).

Шаньметаў Жумабай — ад Казахскай камуністычнай арганізацыі.

Наіраў Іван Андрэевіч — ад прафесіянальнага саюза работнікаў пачатковай і сярэдняй школы РСФСР.

Чымавані Сямён Іванавіч — ад Саюза савецкіх пісьменнікаў Грузінскай ССР.

Адрыянаў Васіль Міхайлавіч — ад Ленінградскай камуністычнай арганізацыі.

Шніратаў Матвей Фёдаравіч — ад прафесіянальнага саюза работнікаў палітыка-асветных устаноў.

Аліеў Гюль Бала Ага Бала Оглы — ад рабочых, інжынераў-тэхнічных работнікаў і служачых трэста «Сталіннафта», Азербайджанскай ССР.

Адамавічусэ Стэфан Вініцаўна — ад вомсамольскай арганізацыі Літоўскай ССР.

Лупіноў Захар Пятровіч — ад рабочых, служачых і інжынераў Магнітагорскага металургічнага камбіната імя Сталіна, Брэнскага раёна, Чкаўнскай вобласці, Кіргіскай ССР.

Бірна Матрона Віктараўна — ад калектыва рабочых, служачых і інжынераў Ціраспальскага кансервавага заводу Малдаўскай ССР.

Эліс Вілма Брыстаўна — ад прафесіянальнага саюза медыцынскіх работнікаў Латвійскай ССР.

Карымшагаў Абдыкадыр — ад калгаснікаў калгаса «Алма-луу-Булак», Ачынскага раёна, Джала-Абадскай вобласці, Кіргіскай ССР.

Юсупава Сараджон — ад прафесіянальнага саюза работнікаў вышэйшай школы і навуковых устаноў Таджыкскай ССР.

Штырава Аляксандра Міхайлаўна — ад рабочых, служачых і інжынераў камбіната «Трохгорная мануфактура» імя Дзіржынскага, г. Масква.

Драмлян Карына Мелконаўна — ад прафесіянальнага саюза работнікаў пачатковай і сярэдняй школы Армянскай ССР.

Гаіпаў Махтум — ад калгаснікаў калгаса «12 год РСЧА», Ашхабадскага раёна, Туркменскай ССР.

Нап Утэн Артуравіч — ад прафесіянальнага саюза работнікаў асветы і мастацтва Эстонскай ССР.

Гатчыў Аляксей Паўлавіч — ад прафесіянальнага саюза рабочых лесу і сплава Карэла-Фінскай ССР.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР **Н. ШВЕРНІК**.
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР **А. ГОРКІН**.

Масква, Брэнды.
17 студзеня 1950 г.

Вывучэнне кандыдатаў у выбарчыя камісіі

17 студзеня адбылося паседжанне Праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР разам з пісьменніцкім актывам горада Мінска, прысвечанае вывучэнню кандыдатаў у склад выбарчай камісіі Беларускай ССР па выбарах у Совет Нацыянальнасцей і ў склад акруговых выбарчых камісій па выбарах у Вярхоўны Совет СССР.

Паседжанне адкрыў адзасны сакратар Праўлення **П. Кавалёў**. Слова прадстаўляецца лаўрэату Сталінскай прэміі **Кандрату Крапіне**.

— Згодна выбарчага закона, — гаворыць тав. Крапіна, — нам прадстаўлена права вылучаць кандыдатаў у выбарчую камісію Беларускай ССР па выбарах у Совет Нацыянальнасцей. Я прапаную вылучыць у склад камісіі лаўрэата Сталінскай прэміі, народнага паэта БССР **Канстанціна Міхайлавіча Міцкевіча** (Якуба Коласа), які сваімі творамі заваяваў усю народную выдасць і гарачую любоў мільянаў чытачоў.

Прапанову **Б. Крапіны** гарача падтрымалі пісьменнікі **М. Паслядовіч**, **М. Клімковіч**, **Я. Шарахоўскі**.

Паседжанне адзінадушна рашыла вылучыць кандыдатам у склад выбарчай камісіі Беларускай ССР па выбарах у Совет Нацыянальнасцей ад Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР тав. **Міцкевіча Канстанціна Міхайлавіча** (Якуба Коласа) і прасіць Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР зацвердзіць яго членам выбарчай камісіі Беларускай ССР па выбарах у Совет Нацыянальнасцей.

Затым слова бярэ **П. Пестрак**. Ён прапануе вылучыць кандыдатам у склад выбарчай камісіі Мінскай гарадской выбарчай акругі № 51 па выбарах у Совет Нацыянальнасцей Вярхоўнага Савета СССР ад Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР **Атраховіча Кандратавіча** (Крапіну). Прапанову **П. Пестрака** гарача падтрымалі пісьменнікі **Я. Маўр**, **А. Кулакоўскі**, **В. Вітка**.

Адзінадушна прымаецца пастанова вылучыць кандыдатам у склад выбарчай камісіі Мінскай гарадской выбарчай акругі № 51 **Атраховіча Кандратавіча** (Крапіну).

Пісьменнік **Ілья Гурскі** прапанаваў вылучыць кандыдатам у склад Акруговой выбарчай камісіі Мінскай гарадской выбарчай акругі № 542 па выбарах у Совет Саюза Вярхоўнага Савета СССР таленавітага беларускага паэта, лаўрэата Сталінскай прэміі, **Скурко Іўгенія Іванавіча** (Максіма Танка).

Выступіўшы з прамовамі пісьменнікі **М. Лужанін**, **У. Краўчанка**, **А. Вялюгін**, **А. Бялевіч** адзінадушна падтрымалі кандыдатуру **М. Танка**.

Паседжанне аднагалосна рашыла вылучыць кандыдатам у склад Акруговой выбарчай камісіі Мінскай гарадской акругі № 542 тав. **Скурко Іўгенія Іванавіча** (Максіма Танка).

Выданне асобных твораў В. І. Леніна

Дзяржаўнае выдавецтва палітычнай літаратуры выпусціла ў свет 250-тысячным тыражом класічную работу **В. І. Леніна** «Дзяржава і рэвалюцыя». Вучэнне марксізма аб дзяржаве і задачы пролетарыята ў рэвалюцыі». У гэтай кнізе, напісанай у надпаллі ў жніўні—верасні 1917 года, **В. І. Ленін** развіў марксісцкую тэорыю аб дзяржаве і абароні яе ад скажання і апазіцыі апартуністамі.

На першай старонцы рукапіса аўтар кнігі абазначыў псеўданімам «Ф. Ф. Івановіч». Пад такім псеўданімам **В. І. Ленін** меркаваў выпусціць сваю кнігу, бо інакш Часовы ўрад канфіскаваў бы яе. Кніга была выдана толькі ў 1918 годзе, і патраба ў гэтым псеўданіме аднаго. Другое выданне кнігі з унесеннем **В. І. Леніным** у другую главу новым раздзелам «Пастаўка пытанія Марксам у 1852 годзе» вышла ў 1919 годзе.

Цяперашняе выданне кнігі «Дзяржава і рэвалюцыя» друкуецца па тэсту 4-га выдання Твораў **В. І. Леніна** (том 25).

Дзюсотысячным тыражом выдана Дзяржаўна-выдавецтвам брашура «**В. І. Ленін**. Красавіцкіх тэзісаў». Адрываецца яна апублікаваным у № 26 «Правды» ад 7 красавіка 1917 года за подпісам **Н. Ленін** артыкулам «Аб задачах пролетарыята ў дадзенай рэвалюцыі», які змяшчае выдому Красавіцкіх тэзісаў **В. І. Леніна**, працягнуты ім на двух з’ездах 4 (17) красавіка 1917 года ў памышанні Таўрыцкага палаца (на сходы большавікоў і на

аб’яднаным сходзе большавікоў і меншавікоў—дэлегатаў Усерасійскай народна-рабочай і савецкай дэпутатаў). У Красавіцкіх тэзісах **В. І. Ленін** даў партыі і пролетарыату тэарэтычна абгрунтаваны, выкротны план барацьбы па пераход ад рэвалюцыі буржуазна-дэмакратычнай да рэвалюцыі сацыялістычнай і высунуў лозунг арганізацыі рэспублікі Советам, які найлепшай палітычнай формы дэмакратыі пролетарыята.

Далей у брашуры «Красавіцкіх тэзісаў» надрукаваны творы **В. І. Леніна** «Шэсць аб тактыцы», «Задачы пролетарыята ў нашай рэвалюцыі» (Праект платформы пролетарскай партыі), у якіх развіваюцца ідэі Красавіцкіх тэзісаў.

Вышла ў свет выданае Дзяржаўна-выдавецтвам, тыражом 200 тысяч экзэмпляраў, работа **В. І. Леніна** «Пагражаючая катастрофа і як з ёй змагацца», надрукаваная ў канцы кастрычніка 1917 года асобнай брашурай у выданні «Прыбой». **В. І. Ленін** у ёй выкладае эканамічную платформу большавіцкай партыі і робіць вывад, што адзіным сродкам выравання краіны ад катастрофы, якая насоўваецца, з’яўляецца пралетарская рэвалюцыя.

Творы **В. І. Леніна**, якія ўвайшлі ў выданае Дзяржаўна-выдавецтвам брашуру «Красавіцкіх тэзісаў», і работа «Пагражаючая катастрофа і як з ёй змагацца» друкуецца таксама па тэсту 4-га выдання Твораў **В. І. Леніна** (том 24 і том 25). (ТАСС.)

У клубе імя Ільіча

24 гады існуе ў Мінску чыгуначны клуб, які носіць дарогое імя Ільіча. Гэта сапраўдны цэнтр перадавой сацыялістычнай культуры. У клубе ёсць гледабельная зала на 300 месц, чыталня, бібліятэка, якая налічвае звыш 11 тысяч кніг. Тут працуюць гурткі: драматычны, харэаграфічны, харавы і іншыя.

Кнігамі бібліятэкі клуба імя Ільіча карыстаюцца многія саотні чытачоў. Творы савецкіх пісьменнікаў з’яўляюцца іх любімымі кнігамі.

Адзін з актыўнейшых чытачоў—сталацінскі Пётр Крыловіч за 1949 год прачытаў звыш 150 кніг мастацкай і палітычнай літаратуры. У яго аб’янаментальныя карткі пачаў з «Кароткай біяграфіі таварыша Сталіна» запісаны кнігі «Шчасце» **П. Паўленкі**, «Аліна Карэніна» **Л. Талстога**, «Рыбакова хата» і «Аповесці» **Я. Коласа**. 160 кніг прачытаў за год сясар **Уладзімір Біткус**. Тэхнік-каналізатар Соф’я Давідзік з вялікай цікавасцю прачытала твор **І. Шамякіна** «Галубка пльня». Такіх актыўных чытачоў вельмі многа.

Драматычны гурток клуба паказаў на сцэне п’есу **Кандрата Крапіны** «Партызаны».

Пры клубнай бібліятэцы ёсць 16 бібліятэка-перасовак. Да ленінскіх дзён яны папоўніліся літаратурай, якая прысвечана **Вадзіміру Ільічу**.

Цяпер работнікі клуба распачалі актыўную работу па раслуцчэнню «Палажэння аб выбарах у Вярхоўны Совет СССР».

ЛЕНІН АБ НАРОДНАСЦІ МАСТАЦТВА

Міхаіл Іванавіч Калінін гаварыў: «Чалавечы мастацтва мае ў сваёй гісторыі пэўнае выключэнне, гэта выключэнне людзей. Але Ленін і Сталін — адзіныя ў сваім родзе. Яны выключэнне не толькі самі па сабе. Яны ўваходзілі ў сваім кароннікам, з ім можна звязаць лепшыя ідэалы і імкненні працоўных людзей». Усё жыццё, барацьба, вучэнне, уся дзейнасць нашых працаўдзельнікаў звязана з барацьбой за ішчэ, культуру, свабоду і высокую духоўнае развіццё народа.

Асноўную пазнавальную, выхаваўчую і адукацыйную сілу мастацкай літаратуры і ўсяго мастацтва Ленін і Сталін бачылі перш за ўсё, у сувязі з народам, у служэнні народу, у арментацыі на народ.

У мастацтве, вучыць Ленін, важна не тое, што яно дае некалькім сотням, нават некалькім тысячам людзей з агульнага насельніцтва, якое паліваецца мільёнамі. «Мастацтва належыць народу. Яно павіна ўваходзіць у сваім найбольшым кароннікам у самую тоўту шырокіх працоўных мас. Яно павіна быць зразумела гэтым масам і любіма ім. Яно павіна аб'ядноўваць пачуццё, думку і волю гэтых мас, узнімаць іх. Яно павіна абуджаць у іх мастацкую і развіццё іх...»

... Мы павіны заўсёды мець перад вачыма рабочыя і сялян. Дзеянне іх мы павіны навучыцца гаспадарнічаць, лічыць. Гэта стаецца таксама і да галіны мастацтва і культуры» (Ленін, «Аб культуры і мастацтве», выд. 1938 г., стар. 299).

Гэта значыць, што мастацтва павіна распаўсюджаць тэмы з жыцця і барацьбы народа, вырашаць праблемы, якія маюць вялікае грамадскае значэнне, браць тэрымі сваіх твораў людзей, якіх любіць народ, свесці вельмі народ, змагацца за інтарэсы народа, адлюстроўваць і пазнаваць выключна стваральную і творчую працу народа, дапамагаць народу ў яго вялікай справе будаўніцтва камунізму.

Выходзячы з такіх устаноўкі і мэт, Ленін перш за ўсё ў мастацтве і мастацтвам зваруваў манернасці і штуркаства, розных фармалістычных выкрутасяў і вывертаў.

Будучы ў гаспадары ў «вухтамаўцаў», Вязьмір Ільіч, сунастаўляючы футурыстычныя малюны з рэалістычнымі, па поваду апошніх сказаў: «Гэта і мяне зразумела, і вам зразумела, і рабочаму, і кожнаму ішмаму зразумела. А што, скажыце, калі ласка, у вашых новых работах? Там я на чалавечых тварах ні вачэй, ні насоў не знаходжу».

Змагаючыся за народнасць літаратуры і мастацтва, Ленін рашуча выступіў супраць засмечвання літаратурнай мовы незразумелымі і ненадзвычайнымі тэрмінамі і рэзка крытыкаваў захваленне дурной модай декадэнцкага мастацтва, якое панавала на Захадзе. Ленін бачыў у незалежнай назімае мастацтва «многа мастацкай двузначнасці і, зразумела, бессэнсавым навагі да мастацкай моды, якая панавала на Захадзе». Ленін гаварыў: «Я не ў сілах лічыць творы экспрэсівізма, футурызма, кубізма і іншых «ізмаў» вышэйшым выяўленчым мастацтвам генаў. Я іх не разумею. Я не адчуваю ад іх ніякай раласці». (Там жа, стар. 299).

Арumentуючы работнікаў мастацтва на службе народу, Ленін заўсёды актыўна і палымна змагаўся за сапраўды вялікае мастацтва мільёнаў і рэзка асуджаў протекцызмаўцаў за тое, што яны пад выглядам пралетарскай культуры праназывалі рабочым і сялянскім махіам у філасофіі, а ў галіне мастацтва імкнуліся прысваіць хваравіты, скажоны густ.

Ленін ўказаў: «Нашы рабочыя і сяляне заслужылі чарговы раз большага, чым відзілі. Яны атрымалі права на сапраўды вялікае мастацтва».

—
І. ГУТАРАЎ
—

Стварэнне вялікага масавага мастацтва мільёнаў і для мільёнаў Ленін і Сталін пераўтварылі ў вяршыню і барацьбу за ўладарства над адукацыйнага і палітычнага ўзроўню ўсіх працоўных.

Шлях да вялікага мастацтва, паводле вучэння Леніна—Сталіна, ляжыць не праз лабараторыі, замкнутыя творчыя групы, камерныя спосабы працы і г. д., а праз актыўную і пэсую сувязь пісьменнікаў з жыццём народа.

«Мені палітычна багата. Мені інтэлектуальна разважана. Бліжэй да жыцця. Больш увагі да таго, як рабочая і сялянская маса на справе будзе нешта новае ў сваёй буднічнай працы. Больш правасі, тэма, навокім камуністычна тэмае правае, — закідаў Ленін (Т. XXIII, стар. 214).

А тых пісьменнікаў і мастакоў, якія арганізавалі сваю працу на «камерных прычэпах» жрапоў мастацтва, адасоблена ад жыцця і народа, Ленін называў «агітнелімі індывідуалістамі», і звартаўся да іх, навучаў: «Ідзіце ў масы, па фабрыкі і заводы, і там вы знойдзеце імпульсы для творчасці, вы знойдзеце там тое, што цалкам неабходна для пралетарыята».

Уся гісторыя мастацкай літаратуры працягнула вострай барацьбы лепшых розумаў чалавечыя за сапраўды народнае мастацтва, якое павіна задавальняць патрэбы, запатрабаванні, інтарэсы народа.

Народнасць — асноўны нерв і душа сапраўднай мастацкай літаратуры. Сіверджанне буржуазных эстэтыў аб мастацтве як самацэ, іх тэорыя «мастацтва для мастацтва» супрацьраць рэальнаму гістарычнаму літаратурнаму працэсу. Вялікае перадавое мастацтва заўсёды было арганічна звязана з кароннымі пытаннямі грамадскага жыцця, актыўна ўдзельнічала ў вызваленчай барацьбе народных мас супраць прыгнятальнасці.

Пушкін, падагульваючы вынікі ўсяго прайдзенага ім творчага шляху, гаварыў: І доўга буць я за тое люб народ, Што ў сэрцах добрае я лірай абуджаў, Што ў жудасны мой век уславіў я свабоду

І літасць з занятым зваў.
Балініскі лічыў літаратуру трыбунай барацьбы за лепшае жыццё народа і сівярджаў: «Адбіраць у мастацтва права служыць грамадскім інтарэсам — значыць не ўзвышаць, а прыніжаць яго, таму што гэты значыць —лазбаўляць яго самай жывой сілы, г. зн. думкі, і рабіць яго прадметам нейкай сібарычскай асады, пацкаю гультаяватых абібокаў».

Якірасаў называў сваю творчасць «музай помсты і суму».

Чарнышэўскі ўказаў, што столькі тых кірункі літаратуры дасягаюць бліскачата развіцця, які ўнікаюць над ушылькам ідэй моцных і жывых, якія задавальняюць пазіцыяны патрэбнасці эпохі».

Творчасць Л. Н. Талстога, А. Н. Чэхава, М. Е. Салтыкова-Шчадрына і іншых вялікіх пісьменнікаў мінулага таксама працягнула напалымнай крытыкай і выкрісцем экспалататарскага грамадства, гарачай ідэяй народнасці. Імяна ў гэтым іх велікі і бласмерце.

Горкі вуснамі аднаго з сваіх герояў гаварыў: «Што ідзе ад народа, з яго вялікай працы і пакуты—гэта перамога! Пазаўсёды! Гэта—дойдзе да канца...!»

Советская літаратура прадоўжыла лепшыя традыцыі народнасці класічнай рускай літаратуры і ўзняла іх на новую, больш высокую ступень.

Наша літаратура—родная справа савецкага народа. Ёй належыць вялікая грамадска-пераўтваральная роля. Яна выходзіць савецкіх людзей у камуністычным духу, выпрацоўвае ў іх якасці будаўніцтва і гаспадароў новага жыцця. Яна-ж павіна быць самай мастацкай, самай перадавой і яркай літаратурай у свеце. «Вось чаму,—гаварыў таварыш Жданав,—нашыя праца над сабой і над сваім ідэяльным узбраеннем у духу сацыялізма в'ўдзяецца той абавязковай умовай, без якой савецкі літаратуры не могуць перабраць свядомасць сваіх чытачоў і тым самым быць інжынерамі чалавечых душ».

Толькі ў народзе, у сувязі з народам, у барацьбе за народ можна чэрпаць жыватворную сілу для мастацкай дзейнасці. Гэтую думку надзвычай ярка і перакональна выказаў таварыш Сталін на Пленуме ЦК ВКП(б) у сакавіку 1937 года.

Нагадаўшы міф дзеўіх грэзаў аб слаўным Антэі, таварыш Сталін гаварыў: «Я думаю, што большавікі нагадаюць нам героя грэчаскай міфалогіі, Антэя. Іны, таксама, як і Антэй, дужыя тым, што трымаюць сувязь са сваёй маці, з масамі, якія нарадзілі, вырасталі і выхавалі іх. І пакуль яны трымаюць сувязь са сваёй маці, з народам, яны маюць усе шансы на тое, каб застацца непераможнымі».

Перамога сацыялізма ў СССР, Сталінская Канстытуцыя, рост культуры-матэрыяльнага добрабыту народа разбурылі перагары паміж мастацтвам і народам. Цяпер сапраўдным мастаком можа быць толькі той, хто служыць народу не па прымусу, а дарабрахотна, з любоўю. У савецкіх пісьменнікаў, савецкай літаратуры няма і не можа быць іншых інтарэсаў, акрамя інтарэсаў народа, інтарэсаў першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы, акрамя задач барацьбы за палітыку камуністычнай партыі і савецкай улады.

Масква. Маўзалей В. І. Леніна на Краснай плошчы. Фотакроніка ТАСС.

Пімен ПАНЧАНКА
Нас ленінскі сцяг парадніў

Маленства май, ты далёка, далёка!
Школьныя парты... Глобус. Карты...
Нам разбірацца было нялёгка
У звычайна багоў, у законах Спарты.

Вядома, настаўніку кожны з нас верыў:
Вучыў ён добра, пытаў ён строга
Пра гібель Пампэі, пра песні Гамера
І нешта пра мудрасць Саярата старога.

Ды часам здавалася многае дзінім,
Танім неспараўдлым, чумым, нязвыклым;
Ані сумна рабілася ад шматлікіх
Багоў і няронаў, багін і прынілаў.

І што нам да тых багдыханаў кітайскіх,
Калі тут свайго, агнявога, хапае:
Блжы у кіно ці на санках катаясь,
Кнігі чытай ці гуляй у Чапал.

Ці слухай аповесць старэйшых—які білі
Чырвоныя конікі полчышчы блых.
А больш мы пра Леніна слухаць любілі,
Пра мудрасць яго, пра сарцінаў смелых.

І можа, тады ўпершыню зразумелі,
Што свет не тані, як у кнігах,—інакшы:
Ля фанзаў кітайскіх тады ўжо шумелі
Вятры і сцягі рэвалюцыі нашай.

А кулі і рышчы у гневе суровым
Спявалі там: «самі наб'ём мы патроны...»
Справы Расіі, Леніна словы
Буры ўздзімалі, хісталочы троны.

Маленства май, ты далёка!
І стала
Зусім зразумелай і блізкай сягоння
Зямля Ахілея, што грозна паўстала,
Якую катуе фашысцкі нягоднік;

Дзе мужна на смерць кроцьчы з Леніна імем
Боць, замучаны цяжкай няволяй.
І з гэтым-жа імем выходзіць у Рыме
На бой камуністы з рашучым «Даволі!»

І Мао Цзе-дуна салдат мы вітаем!
Нас ленінскі сцяг парадніў,
І здаецца:
Цяпер паменшала вёрст да Кітая —
Ён побач, ён з намі, ля нашага сэрца!

Важнейшы абавязак

У театры оперы і балета партыйная вучоба ў новым навучальным годзе пачалася даволі арганізавана. Былі створаны тры гурткі па вучэнню «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)», якія ахвільні ўсіх камуністаў, камсамольцаў, а таксама значную частку беспартыйнага актыва.

Асабліва добра работай вызначаецца гурток, якім кіруе сакратар партыйнай арганізацыі В. Нікіфаровіч. Па працягу першых месцаў вучобы камуністамі вучыліся восем, дзевяці, дзесяці раздзелаў «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)». За гэты-ж час уздыклі гуртка вывучылі рад работ класікаў марксізма-ленінізма. Сярод іх—работы В. І. Леніна «Дзіцячя хвароба «ленінізм» ў камунізме», І. В. Сталіна — «Кастрычніцкая рэвалюцыя і тактыка рускіх камуністаў», «Аб аснове ленінізма», «Ішчэ раз аб сацыял-дэмакратычным ухіле ў нашай партыі», «Да ішчэ раз аб сацыял-дэмакратычным ухіле ў ВКП(б)».

Глыбокія і поўныя адказы на занятках гуртка даюць камуністы А. Марголін, А. Радзінаў, А. Аляксеева, К. Мулер. Іны заўсёды сумленна рыхтуюцца да заняткаў, грунтоўна вучаюцца дадатковай літаратуры, якая прапануецца для больш шырокага вучэння марксісцкай тэорыі. Працаваны матэрыял канспектуецца.

Трэба адзначыць, што глыбокае вучэнне тэорыі марксізма-ленінізма для многіх камуністаў, творчых работнікаў театра, даю вялікую карысць, значна пашырыла іх кругазор, узняло іх творчы актывізм, павялічыла патрабавальнасць да сваёй працы. Так, галоўны балетмайстра театра—камуніст К. Мулер у апошні час з ішчэ большай прышчынасцю змагаецца за высокую ідэяльную якасць спектакляў. Па-большэйшэму крытыкуе недахопы ў рабоце тэатра камуніст І. Мураўцаў. Дзякуючы добрай палітычнай падрыхтоўцы, актыўна працягваюць сябе ў грамадскай працы члены гуртка—камсамольцы В. Міронаў і Е. Архіпава.

Другім гуртком па вучэнню «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)» кіруе тав. Макеенка. Камуністы і беспартыйныя таварышы, якія ўваходзіць у гэты гурток, працавалі чатыры першыя раздзелы падручніка. Асабліва добра адносіцца да вучобы малады камуніст Я. Каспаровіч. Цікава адзначыць, што не так даўно ён працягваў слабую ініцыятыву і стараннасць яго ў творчай, так і ў грамадскай рабоце. Цяпер Я. Каспаровіч стаў актыўным работнікам тэатра, пачаў прамаць самы непараўдны ўдзел у абмеркаванні ўсіх пытанняў тэатральнага жыцця.

У рабоце гуртка Макеенкі ёсць рад недахопаў. Некаторыя слухачы слаба навед-

ваюць заняткі (саліст тэатра В. Талапкін, аэрг. гарнітурнага цэха В. Карповіч), не заўсёды камуністы і беспартыйныя старанна рыхтуюцца да семінараў, ішчы раз не складваюць канспектаў.

Партыйная арганізацыя тэатра аддае значную ўвагу марксісцка-ленінскаму выхаванню моладзі. Створаны асобны гурток па вучэнню «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)» для камсамольцаў (кіраўнік гуртка А. Целічан). У ім займаецца 10 чалавек. Праўда, першыя заняткі з гэтай групай праводзіліся не на дастаткова высокім узроўні. Аднак, цяпер тав. Целічан рыхтуецца да чарговых заняткаў з камсамольцамі значна лепш і праводзіць іх даволі шчыра.

Сярод творчых работнікаў тэатра ёсць група камуністаў, якая займаецца ў вятчёрнім універсітэце марксізма-ленінізма. У мінулым навучальным годзе паспяхова закончылі першы курс універсітэта камуністы В. Валчанецкая, Ул. Шахрай, І. Балодзі, В. Малькова, А. Чарнавуцаў, К. Пурыскай. Цяпер яны вучаюцца на другім курсе. Але і ў іх вучобе ёсць таксама недахопы. Так, камуніст А. Целічан у мінулым годзе не здаў шюднага заліку па прадметных прадметах за першы курс, і цяпер да вучобы ва універсітэце ён ставіцца не зусім сур'ёзна. Вывалі вынікі, калі камуністы А. Нікалаева і А. Чарнавуцаў без уважлівых прычын не наведвалі заняткаў.

Самастойна вучаючы тэорыі марксізма-ленінізма народная артыстка СССР і БССР Л. Аляксандраўская, народны артыст БССР М. Дзянісаў, А. Бароўчанка і А. Ахрамовіч. Многія з іх вучылі такія працы, як «Маніфест камуністычнай партыі», «Што такое «сяры народ» і якія яны вуюць супраць сацыял-дэмакраты?» В. І. Леніна, «Людвіг Фейербах і канец класічнай наменкай філасофіі» Ф. Энгельса і рад ішчых работ класікаў марксізма-ленінізма.

Трэба адзначыць, што гэтая група камуністаў усё-ж марудна прапрацоўвае работы класікаў марксізма. Так, М. Дзянісаў за чатыры месяцы самастойнай вучобы вывучыў толькі «Маніфест камуністычнай партыі». Не лепшыя вынікі і ў таварыш Бароўчанкі, Ахрамовіча. Бюро партыйнай арганізацыі тэатра оперы і балета павіна пазнавацца, каб для камуністаў, якія самастойна вучаюць работы тэарэтыкаў марксізма-ленінізма, надавалі кансультацыі не 1—2 разы ў месяц, як гэта робіцца цяпер, а значна часцей.

Бюро партыйнай арганізацыі тэатра неабходна больш строга кантраляваць партыйную вучобу камуністаў і прымаць усе захавы для дасканаллага авладвання імі марксізма-ленінізмам.

І. НІКАЛАЕНКА.

Сцяпан ГАЎРУСЁЎ

МАЎЗАЛЕЙ

Над ім эпохі пройдуць перамогна.	Тут назаўсёды загартуеш сэрца,
З усіх кутноў ён на зямлі святлей.	Наб не астыла ў працы, барацьбе,
Ён—сімвал неўміручасці, і номны	Наб нашых дзён вялікае бласмерце,
Прадзе сюды — наведць маўзалей.	Як промі сонца, пала на цібе.
Як кляту, гэту не забудзь хвіліну,	І асвятліла гэтую дарогу —
На твар любімы гледзячы праз шкло:	Яе назвала ленінскай зямля,—
Ва ўсім, чым ты парадуюш краіну	Якой ідзем сказаць пра перамогу
Бласмерце ленінскага ёсць святло.	Таму, хто ў маўзалеі ля Крамля.

Наспеўшыя пытанні

(Да XIII пленума ССР СССР)

ЦК ВКП(б) у сваёй гістарычнай пастанове «Аб рэпертуары драматычных тэатраў і мерах па яго палепшэнню» адзначыў, што «незавалыняючы стан рэпертуара драматычных тэатраў тлумачыцца таксама адсутнасцю прынцыпова больш шырокай тэатральнай крытыкі». ЦК ВКП(б) абавязваў пераважна друк прынятае да работы ў галіне тэатральнай крытыкі «палітычна стабільны, кваліфікаваны тэатральны і літаратурны крытыкаў».

У беларускай тэатральнай крытыцы за апошні час адзначалася некаторае ажыўленне. Газеты часцей друкавалі артыкулы аб тэатральным мастацтве. Гэтыя артыкулы ў асобных выпадках сталі больш прынцыповымі і змястоўнымі. Але ў цэлым наша тэатральная крытыка ішчэ не справілася з гэтымі задачамі, якія ставіліся перад ёй. Беларускі тэатральны крытыкі не стварылі да гэтага часу ніводнай сур'ёзнай капітальнай працы ні па гісторыі тэатра, ні па тэорыі тэатральнага мастацтва. Ёсць толькі рад асобных невялікіх брашураў і артыкулаў, у якіх у лепшым выпадку даецца больш-менш добрасумленна апынка п'еса, спектакля, акторскай ігры без сур'ёзнай спробы абгульнення і вывадаў. Гэта артыкулы больш апісальнага, папулярызатарскага характару і менш за ўсё—даследчага. Тэарэтычны і прафесійны ўзровень іх невысокі. Вядома, што на працягу ўсёй гісторыі савецкага беларускага тэатра, у розныя перыяды яе мелі месца асобныя эстэтыка-фармалістычныя, палітыкалістычныя «тэорыі». Іны выкручвалі і абяргаліся практыкай тэатраў, але не тэатральнай кры-

тыкай, якая часта плялася ў хваспе падзеі. Так было, напрыклад, з пытаннем аб пастановах п'ес А. Астроўскага на беларускай сцене. Нацыяналісты доўгі час перашкаджалі асваенню класічнай спадчыны вялікага рускага драматурга, яны сівярджалі, што драматургія А. Астроўскага, як «бывацкі-меншніцка» рускага жыцця не зразумела беларускаму глядачу. Ад гэтай, з дазволу скажыце, «тэорыі» не засталася і следу, як толькі тэатр імя Я. Коласа ажыццявіў першую пастанову п'есы А. Астроўскага «Бяссажыніца» (1936 г.) Калі гэта адбылося, тэатральная крытыка канстатавала толькі сам факт пастановы.

Падобны прыкладаў апалітычнага, староннага, аб'ектыўскага падыходу тэатральнай крытыкі да тэатральнага жыцця можна было-б прывесці нямазла. У першы перыяд сваёй дзейнасці тэатр імя Я. Коласа, у выліку пэўнага ўплыву на тэатр буржуазных нацыяналістаў, дапускаў сур'ёзныя эстэтыка-фармалістычныя памылкі. А між тым, тэатральны крытыкі таго часу (у прыватнасці, В. Волскі і ішчыя) тлумачылі гэты быццам дрэнны ўплыў на беларускі тэатр «ідэалістычнай» школы МХАТ'а і патрабавалі амаўлення ад тэатральнага МХАТ'а. Гэта пралеткультаўская, рапавская пазіцыя так і засталася не выкрытай у нашай крытыцы.

У 1934 годзе была надрукавана кніжка Мозеля «Тэатр і драматургія», у якой спалучаліся вевунтва з пакапанам на савецкае тэатральнае мастацтва. Але толькі праз 15 год, калі была выкрыта група актыўна-рыб'ёўска-насажыніцкаў, кніжка Мозеля атры-

чала адпаведную апынку. Толькі безуважлівасцю тэатральнай крытыкі можна растлумачыць тое, што Мозель выпусціў ішчэ дзве брашуры аб народных артыстах рэспублікі. Гэтыя брашуры вызначаліся тымі-ж «якасцямі», што і «Тэатр і драматургія».

Калі нашы тэатральныя крытыкі выступалі ішчэ па асобных пытаннях сучаснага тэатра, дык імі нічога не зроблена ў распаўсюдным пытаннях гісторыі беларускага тэатра. Беларускі тэатр мае багатую і цікавую гісторыю, але нашы тэатральныя крытыкі чамусьці замоўчваюць яе. А між тым, ёсць шмат пытанняў, якія патрабуюць сур'ёзнай навуковай распаўсюкі. З іх можна назваць такія, напрыклад, як паходжанне і характар «батлейкі»; школьны тэатр у Беларусі; прыгошны тэатр; тэатр В. Дуліна-Марцінкевіча; труппа Ігната Буйніцкага; «Першае беларускае таварыства драмы і камедыі» і шмат ішчых.

Беларускі народ мае першакласныя тэатры саюзнага значэння, у якіх працуюць выдатнейшыя майстры сцены. А што зрабіла наша тэатральная крытыка для азнамянення шырокіх мас з творчымі шляхамі гэтых майстроў?

Да гэтага часу не створаны работы па гісторыі беларускага тэатра, нягледзячы на тое, што адсутнасць іх ужо адчуваецца вельмі моцна. Гэта адчуваецца асабліва ў практыцы беларускага тэатральнага інстытута, студэнты якога не маюць праграмы па гісторыі беларускага тэатра.

Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР. Секцыя амаць не цікавіцца дзейнасцю тэатральнай крытыкаў і не дапамагае ім. Тэатральныя крытыкі ніколі не збіраюцца для абмеркавання тых ці ішчых пытанняў. Секцыя не робіць ніякіх захадаў для арганізацыі творчых нарад тэатральных крытыкаў.

Значную дапамогу ў гэтым пытанні магло-б аказаць і Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Савецкім Міністраў БССР, але там не займаюцца гэтай справай. Кіраўніцтва па справах мастацтва проста адмахваецца ад гэтай заацы. За ўсе пасляваенныя гады Кіраўніцтва не склікала ніводнай канферэнцыі крытыкаў, не паставіла перад імі ніводнага пытання развіцця тэатральнага мастацтва ў Беларусі. Больш таго, яно часам пакаідае без увагі вельмі сур'ёзныя крытычныя выступленні. Зусім правільна было ўзнята ў свой час пытанне аб пераглядзе фармалістычнага вырашэння спектакля «Паўлішка» ў тэатры імя Я. Купалы. Завалася-б, Кіраўніцтва па справах мастацтва павіна было прыслухацца да крытыкі і прыняць неабходнае рашэнне, але нічога падобнага не адбылося.

Ні крытыка секцыя Саюза пісьменнікаў, ні Кіраўніцтва па справах мастацтва не заўважваюць росту і наўнясці маладых тэатральных крытыкаў. Не так ужо рэдка можна сустраць на старонках рэспубліканскіх і абласных газет неаблагія рэцэнзіі на спектаклі, але аўтарамі гэтых рэцэнзіяў не праводзіцца ў далейшым ніякай работы.

Многія нашы газеты мала працуюць з маладымі тэатральнымі крытыкамі. У рэспубліцы адсутнічае навуковы цэнтр, які займаўся-б даследчай працай у галіне тэатра. У Інстытуце мовы, літаратуры і мастацтва Акадэміі навук БССР ёсць сектар мастацтва, але ў сектары няма ніводнага навуковага супрацоўніка, які працягваў-бы ў галіне тэатра. Нават у Беларускай тэатральнай інстытуце няма тэатрааўча-

га факультэта, які рыхтаваў-бы кадры навуковых працаўнікоў. Ніякай навукова-даследчай працы не праводзіць і Беларускае тэатральнае таварыства. Нават яго тэатральная бібліятэка, гэтым неабходная для даследчай працы, на працягу ўжо двух гадоў ляжыць на складзе ішчэ не распакаванай.

Пры такім становішчы асобныя спробы тэатральнай крытыкаў прадаваць у парак самадзейнасці над пытаннямі гісторыі тэатра маюць незадавальняючы вынік, бо ніхто сур'ёзна не займаецца гэтай справай і не ўзначалывае яе.

Значную дапамогу ў вырашэнні задач тэатральнай крытыкі магло-б аказаць беларускі пісьменнікі і драматургі. Варта прыгадаць, якую вельмі важную ролю адыграў А. Пушкін у гісторыі рускага тэатра не толькі як драматург, але як і тэарэтык тэатра. Вельмі глыбокімі былі па сваёй навуковасці і выка

Прывітанне М. Ісакоўскаму

Дары Міхай Васільевіч! Ад усёй душы вітаем Вас, лепшага савецкага паэта, вялікага друга беларускай паэзіі. Вішнем у дзень Вашага нараджэння...

Прывітанне наша сардэчнае дзякуй за Вашу шматгадовую працу, дзякуючы якой лепшыя ўзоры беларускай паэзіі сталі збыткам чытачоў усёго Савецкага Саюза.

Праўленне Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР.

Аркадзь КУЛЯШОЎ

Выдатны рускі савецкі паэт

Савецкая грамадская адназначна славана паўднёскага дзяржавы выдатнага савецкага паэта Міхаіла Васільевіча Ісакоўскага. Яго вершы чытаюць мільёны чытачоў, а яго песні спяваюць мільёны людзей у гарадах і сялах неабсяжнай савецкай краіны.

голоса, доўгі час не заўважалі розныя горакрытыкі. Іны пісалі аб Ісакоўскім, як аб паэце выключна савецкім, абмежавана тэматычна, імкнучыся гэтым прынісіць значэнне яго сапраўды наватарскай перадавой паэзіі.

Міхаіл Ісакоўскі — паэт, якога нарадзіла Кастрычніцкая рэвалюцыя, новае сацыялістычнае жыццё савецкай вёскі. Пуць новага сацыялістычнага жыцця б'еца ў кожным радку паэта, пачынаючы з яго самых раннях твораў.

Вось таму вершы Ісакоўскага, напісаныя ў 1925 годзе, вытрымалі выпрабаванне часу і жывуць у 1950 годзе, і сёння ў поўным аб'ёме відаць іх тое першаступеннае значэнне, якое яны адыгралі і адыгрываюць у развіцці савецкай паэзіі.

Москва в столетиях не завынет И не покинет головой, Но каждая деревня станет Цветущей маделишкой Москвой.

Хіба не хвалюць сёння вершы паэта «Майстры зямлі», напісаныя ў 1928 годзе пра людзей, якія асушылі балоты і сталі майстрамі высокага ўраджаю, «майстрамі зямлі», якія:

Побач з культурай і тэхнічай, якія несла славана савецкай ўлада, у вёсцы складаліся і новыя ўзаемаадносінны паміж людзьмі. Гэта ўсё прыкметы і а любові выказваў Міхаіл Ісакоўскі ў такіх сваіх пудоўных, адушэўных вершах, як «Пісьмо» (яквыская комсамолька піша ў райком да сакратара дзг, у якім за афіцыйнымі словамі хавае сваё асабістае пачуццё да яго).

Стоят и любятя крупным зерном, Лежачим на жесткой лалони. И ветер уносит отрывки речей, И молкнут беседы простые.

На гэтую явасць паэзіі Міхаіла Ісакоўскага адрозна звярнуў увагу Максім Горкі ў сваім артыкуле пра першы зборнік паэта «Правады ў савецкай краіне».

Хіба не пералікаюцца з сёнешнімі днямі такія радкі паэта з верша «Дагарай, мая лядушка»: Под счастливой звездой, прашедшей с электростова, Мы сегодня вторично на свет рождены.

Шчырае дзякуй

Міхаіл Ісакоўскі, прапуючы яшчэ ў Смаленскай вобласці, быў вядомы сваімі адушэўнымі вершамі.

за сацыялістычны побыт, за новыя камуністычныя святлогіды.

З маленства і захапіўся вершамі Ісакоўскага. Іма паэта ў нас у вёсцы на Смаленшчыне добра ведала моладзь.

Над уражаннем паэзіі М. Ісакоўскага я правільна зразумеў і палюбіў Маякоўскага, чые творы, як і вершы М. Ісакоўскага, дапамагаюць у штодзённай маёй практычнай працы і асабістым жыцці.

Мы заўсёды чакалі, каб наша абласная газета надрукавала новыя вершы Ісакоўскага.

У дзень 50-гадовага юбілея паэта мы, чытачы, шчыра дзякуем Міхаілу Васільевічу Ісакоўскаму за яго выдатныя вершы і песні, якія дапамагаюць будаваць наша святае жыццё.

Міхаіл Ісакоўскі ўслаўляў новую вёску. Як сын вялікай партыі Леніна — Сталіна, паэт з'яўляўся амагаром супраць старога,

Капітан І. ЧЭПІНАУ.

Навфярэнцыя педагогаў музычных школ

У пачатку студзеня была праведзена метадычная канферэнцыя педагогаў музычных школ Беларусі на фартапіяна. Гэта другая метадычная канферэнцыя, якую правалі Біраўніцтва на спрарах мастацтва і Беларускага Дзяржаўнага кансерваторыя.

З вялікай прэтэнзіяй педагогі музычных школ звярнуліся да беларускіх кампазітараў. Мы хочам, гаварылі яны, вучыць нашых дзецей музыцы на аснове народных песень і мелодый, хочам, каб вучні музычных навучальных устаноў ведалі і любілі беларускія народныя мелодыі, а беларускія кампазітары не дапамагаюць нам, нічога не пішуць для музычных школ.

СУСТРЭЧА ВУЧОНАГА З ПІСЬМЕННИКАМІ

18 студзеня віце-прэзідэнт Акадэміі навук БССР І. С. Лушнічэў працягаў для Палескай нізіны.

Канферэнцыя вырашыла арганізаваць у Мінску працяг лепшых дасягненняў музычных школ рэспублікі.

Камедыя „Гора ад розуму“ на беларускай мове

Да 155-й гадавіны з дня нараджэння вялікага рускага драматурга Аляксандра Сяргеевіча Грыбедэва Дзяржаўнае выданства БССР выдана ў свет бясмеротны твор «Гора ад розуму».

Канферэнцыя вырашыла арганізаваць у Мінску працяг лепшых дасягненняў музычных школ рэспублікі.

Новыя культурна-асветныя ўстановы

У Засекі, Напрышскім сельсавеце і ў калгасе «Большавік», Ахоньскага сельсавета, Баранавіцкай вобласці, у мінулым годзе пабудаваны сельскія Дома культуры.

Дары сельскім Домаў культуры, калгасных хат-чытальніц і чырвоных куткоў вельмі вялікае кожнае літаратурнае і мастацкае абсталяванне.

Клапатліва выхоўваць літаратурную моладзь

Plata ПЕСТРАК

ТЭМА КАЛГАСНАГА БУДАЎНІЦТВА У ВЕРШАХ МАЛАДЫХ ПАЭТАЎ

Перагартваючы старонкі абласных газет заходніх абласцей рэспублікі за 1949 год, вельмі зорку сустрэнем вершы маладых пачынаючых паэтаў. І ўсё-ж, калі чытаеш гэтыя вершы, адчуваецца, што маладыя пісьменнікі маюць за сабою ўжо нейкі пройдзены шлях, маюць свой вопыт.

Будуць багачце, замужнасць кую, — У мілай, у роднай маёй Беларусі Я працай услаўлю Радзіму сваю!

Запікавіцца сапраўды ёсць чым. Па вершах відаць, што гэтыя маладыя парасткі паэзіі з'яўляюцца пераходам натуральнай з'явай тых новых вялікіх пераўтварэнняў, якія адбываліся і адбываюцца кожны дзень у заходніх абласцях на шляху сацыялістычнага будаўніцтва.

На токах С утра гудят моторы. Сашитесь Веселый разговор. Труд уларный, Труд колхозный, спорный Любимая людям, Как простор...

Вось што піша пачынаючы паэт В. Шымук (Баранавіцкая вобл.) у вершы «Дзякуй табе, родны бацька Сталін». У вершы гаворыцца пра калгасніка, які ... Захапляецца жытнёвым полем, Дзе, як карабел, камбайн плыве.

Можна там няма паэта? — Напраўда, ёсць. Па адной адушэўнай рэцэнзіі, дадзенай у «Гродзенскай праўдзе» ў 1949 годзе на творы маладых, відаць, што такія сілы ёсць. Аўтар рэцэнзіі Дудзікаў прытэмаваў пару строф паэта Сцяго на калгасную тэму.

Не даў народу вераснем 1939 год, і селянін, глядзячы на жытнёвае каласцеце поле, на сваёй ўнука-трактарыста, дзякуе роднаму Сталіну за вываленне.

Пеларма народная любоў да сваёй савецкай ўлады, да нашай партыі большавікоў, да таварыша Сталіна знаходзіць такі пераходна пчыры волгук у вершах маладых паэтаў заходніх абласцей, у строфах, злавалася б, першыметных, але на самай справе напудоўных шчырных патрыятычных навуццём.

І сёння пачынаючы паэты, якія адыгрываюць у развіцці савецкай паэзіі, яшчэ многіх і многіх песень і вершаў, заўсёды шчырых, маладых і новых.

На звычайнай палеры Радчкі лягай, — Незвычайныя толькі Там словы былі.

У СВЯЗІ з сямідзесяцігоддзем таварыша Сталіна амаль кожны пачынаючы аўтар напісаў твор, прысвечаны любімаму правадзіцелю. І нават той, хто ніколі не браўся раей за пяро, так як мог выказаць паэтычна і найлепшым жададанні вялікаму Сталіну.

Калі такіх матываў пануюць у творчасці маладых паэтаў, то можна выказаць упэўненасць, што яны смела, як і народ, глядзяць у будучыню. Заручай гэтакі б'ець тое, што кажаў у сваім вершы «Наша святая» другі малады паэт з Пінскай вобласці В. Войка:

Ам сэрца сабраўшы найлепшыя словы, Грамадза лішам пісьмо мн сваё Пра новае ўсё і пра лад гэты новы, Што дала савецкае наша жыццё, — піша група калгаснікаў з вёскі Ражкі, Свіслацкага раёна, Гродзенскай вобласці.

Сталін даў руку данамогі, Збавіў ад напасці І шчырую ларогу Паказаў да шчасця!

Дары таварыш Сталін, Прывітанне ты прымі, Што шчаслівымі мы сталі, Як ніколі не былі, — пішуць яны далей ў сваім вершаваным лісце.

Мяркуючы па творах, якія дасягаюць імі ў рэдакцыю на працягу довагі значнага часу, гэтыя таварышы растуць як маладыя аўтары вельмі марудна, а некаторыя з іх не паказваюць амаль ніякага творчага росту.

Адначасна любімаму правадзіцелю, савецкім падтрымкам, прамысловася і калгаснае будаўніцтва, рост сацыялістычнай культуры, набліжэнне камунізма, — вось тэма, якія найбольш хвалюць пачынаючых аўтараў.

У вершы, прысвечаным Другому з'езду пісьменнікаў БССР, малады аўтар І. Лешанюк піша:

Мала ўзціць актуальную і важную тэму. Неабходна яшчэ ўмець, па-майстарску і правільна вырашыць яе, ужыць аднаведны змест мастацкіх сродкі, напоўніць жыццёвымі нагляданнімі.

Зноў вы, мае браты, сямліся З усіх куткоў старонкі роднай, Рукмі моцна абіяліся, Як дзеці, калі ёкі навагодный.

Піма патрэбы даводзіць тую агульнавядомую іспіну, што майстарствам нельга анавалаць атраза, за кароткі час, нягледзячы на навунасць у аўтара аднаведных мастацкіх аздольнасцяў.

Як бачым, аўтар ставіць у радок усё вышываючае, што прыходзіць у галаву, каб толькі атрымаўся верш. Калі-б была толькі адна падобная строфа, яе можна было-б паправіць. Але наступныя радкі псуць верш канчаткова:

Піма патрэбы даводзіць тую агульнавядомую іспіну, што майстарствам нельга анавалаць атраза, за кароткі час, нягледзячы на навунасць у аўтара аднаведных мастацкіх аздольнасцяў.

Рашайце, можа й я вам памагу, Калі што-небудзь тут сумее. І з вамі ісці нага ў пагу... Я ўсё наогул зразумею.

У адным з сваіх перадавых артыкулаў у пачатку 1949 года газета «Чырвоная змена» пісала:

Асабліва не шанцуе маладым прызям і драматургам. Газета не надрукавала ніводнага прызіжана і драматычнага твора маладога аўтара не толькі за мінулы год, а нават за некалькі апошніх гадоў.

«Трэба сказаць, што выхаванне маладых пісьменнікаў, сістэматычна даламога ім у іх творчай рабоце не пастаўлена ў нас паледным чынам.

Многія пачынаючыя паэты і прызіжкі пішуць свае творы на рускай мове. Зусім натуральнае іх жаданне ўбачыць свой твор надрукаваным у сваёй комсамольскай газеце «Сталінская моладзь», альбо атрымаць з рэдакцыі кваліфікаваны яго разгляд.

Газета зусім правільна ставіла пытанне аб неабходнасці ўзмацнення ўвагі да літаратурнай моладзі. Але ў рэдакцыі маладзёжнай газеты, як відаць, лічыць, што гэта справа толькі Саюза пісьменнікаў, бо ні адным словам у адрас комсамольскіх арганізацый газета не абмовілася.

Недаацянка работы з літаратурнай моладдзю прывяла да таго, што газета амаль зусім не змяшчае літаратурных твораў. У мінулым годзе «Сталінская моладзь» завяла рубрыку: «Вершы пачынаючых».

Як-жа «Чырвоная змена» выхоўвае маладых пісьменнікаў?

Ік і «Чырвоная змена», «Сталінская моладзь» змясціла толькі адну літаратурную старонку, прычым большасць яе плошчы занята не творами маладых і пачынаючых аўтараў, а апаваданнем А. Міронава і рэкамендацыйнымі спісамі літаратуры.

Дзесяць перагартаняў яе за мінулы год, каб сказаць, што газета вельмі дрэнна працуе з літаратурнай моладдзю. Рэдакцыя штодзень атрымае «дзесяцікі вершаў» (як заўвае сама газета) ад маладых рабочых, калгаснікаў, студэнтаў, вучняў, воінаў Савецкай Арміі.

Гэта абнадежыла многіх паэтуў, і прыгожы вершы ў рэдакцыю ўзмаціліся. Але дарэмна былі надзеі. За ўвесь год газета знайшла магчымасць надрукаваць пад гэтай рубрыкай толькі... два вершы.

Дарэмна народная любоў да сваёй савецкай ўлады, да нашай партыі большавікоў, да таварыша Сталіна знаходзіць такі пераходна пчыры волгук у вершах маладых паэтаў заходніх абласцей, у строфах, злавалася б, першыметных, але на самай справе напудоўных шчырных патрыятычных навуццём.

Ік і «Чырвоная змена», «Сталінская моладзь» змясціла толькі адну літаратурную старонку, прычым большасць яе плошчы занята не творами маладых і пачынаючых аўтараў, а апаваданнем А. Міронава і рэкамендацыйнымі спісамі літаратуры.

На звычайнай палеры Радчкі лягай, — Незвычайныя толькі Там словы былі.

Ік і «Чырвоная змена», «Сталінская моладзь» змясціла толькі адну літаратурную старонку, прычым большасць яе плошчы занята не творами маладых і пачынаючых аўтараў, а апаваданнем А. Міронава і рэкамендацыйнымі спісамі літаратуры.

На звычайнай палеры Радчкі лягай, — Незвычайныя толькі Там словы былі.

Ік і «Чырвоная змена», «Сталінская моладзь» змясціла толькі адну літаратурную старонку, прычым большасць яе плошчы занята не творами маладых і пачынаючых аўтараў, а апаваданнем А. Міронава і рэкамендацыйнымі спісамі літаратуры.

ВУЧЫЦЦА МАЙСТЭРСТВУ

Сірод шматлікіх твораў пачынаючых аўтараў выдзяляюцца вершы маладых паэтаў, якія ўжо друкаваліся ў рэспубліканскім друку: А. Пысіна, І. Мураеўкі, С. Гаўрусёва, В. Бойкі.

Сірод шматлікіх твораў пачынаючых аўтараў выдзяляюцца вершы маладых паэтаў, якія ўжо друкаваліся ў рэспубліканскім друку: А. Пысіна, І. Мураеўкі, С. Гаўрусёва, В. Бойкі.

Мяркуючы па творах, якія дасягаюць імі ў рэдакцыю на працягу довагі значнага часу, гэтыя таварышы растуць як маладыя аўтары вельмі марудна, а некаторыя з іх не паказваюць амаль ніякага творчага росту.

Мяркуючы па творах, якія дасягаюць імі ў рэдакцыю на працягу довагі значнага часу, гэтыя таварышы растуць як маладыя аўтары вельмі марудна, а некаторыя з іх не паказваюць амаль ніякага творчага росту.

Адначасна любімаму правадзіцелю, савецкім падтрымкам, прамысловася і калгаснае будаўніцтва, рост сацыялістычнай культуры, набліжэнне камунізма, — вось тэма, якія найбольш хвалюць пачынаючых аўтараў.

Адначасна любімаму правадзіцелю, савецкім падтрымкам, прамысловася і калгаснае будаўніцтва, рост сацыялістычнай культуры, набліжэнне камунізма, — вось тэма, якія найбольш хвалюць пачынаючых аўтараў.

Зноў вы, мае браты, сямліся З усіх куткоў старонкі роднай, Рукмі моцна абіяліся, Як дзеці, калі ёкі навагодный.

Зноў вы, мае браты, сямліся З усіх куткоў старонкі роднай, Рукмі моцна абіяліся, Як дзеці, калі ёкі навагодный.

Як бачым, аўтар ставіць у радок усё вышываючае, што прыходзіць у галаву, каб толькі атрымаўся верш. Калі-б была толькі адна падобная строфа, яе можна было-б паправіць.

Як бачым, аўтар ставіць у радок усё вышываючае, што прыходзіць у галаву, каб толькі атрымаўся верш. Калі-б была толькі адна падобная строфа, яе можна было-б паправіць.

Рашайце, можа й я вам памагу, Калі што-небудзь тут сумее. І з вамі ісці нага ў пагу... Я ўсё наогул зразумею.

Рашайце, можа й я вам памагу, Калі што-небудзь тут сумее. І з вамі ісці нага ў пагу... Я ўсё наогул зразумею.

паэзіі — такіх, як Айчынная вайна, партызанскі рух, аднаўленне народнай гаспадаркі ў пасляваенны час, залішне многа наладзена прэфардацыйных матываў, якія да героў і паэзіі маюць толькі ўскоснае дачыненне.

Сірод прызіжкі ёсць малады аўтар Анаатій Немец (Стаўбужскі раён). Яго творы яшчэ не друкаваліся. Але тое, што напісана ім, да права гаварыць аб ім, як аб аздольным пачынаючым пісьменніку.

Прыемнай з'явай з'яўляецца і тое, што ў сувязі з індустрыяльным ростам рэспублікі ў рэдакцыю ўсё часцей пачынаюць паступаць творы маладых аўтараў, якія працуюць непасрэдна на прадырмствах.

Не так даўно рабочы завод «Гомсельмаш» В. Самеяў прызваў два вершы на тэму барацьбы за мір. Гэтыя вершы пасля пазначанай праўкі можна друкаваць. Аўтар валодае мовай, вершам, проста і лаканічна выказвае свае думкі.

Выхаванне маладых літаратурных кадроваў — справа ўсёй пісьменніцкай грамадскасці і хацелася-б, каб сталыя майстры мастацкага слова часцей выступалі з разглядам творчасці пачынаючых. Гэта дапаможа і дастойна патрабуюць пачынаючых пісьменнікаў ў сваіх лістах у рэдакцыю.

Творчыя вынікі беларускіх кампазітараў

Задачы, пастаўленыя перад савецкай музыкай Пастаўной ДК ВКП(б) ад 10-га лютага 1948 года, знаходзіліся ў цэнтры ўвагі беларускіх савецкіх кампазітараў у мінулым, 1949 годзе. Паказаны ў аснову сваёй творчасці прышчып соцыялістычнага рэалізму, яны імкнуліся стварыць музыку, якая праўдзіва адлюстроўвае думкі і пачуцці савецкага чалавека.

Гэта асабліва вынікі на творчых, прысвечаных двум азначальным датам, які адзначаліся ў мінулым годзе: дзесяцігоддзю ўз'яднання Беларусі ў аднаісную Савецкай дзяржаве і сямідзесяцігоддзю з дня нараджэння таварыша Сталіна.

Сярод твораў, прысвечаных гэтым датам, трэба адзначыць сімфанічны паэму Я. Цікоцкага «Надзяга Сталіну». Узяўшы ў аснову твора народную песню, створаны пасля 1939 года ў заходніх абласцях Беларусі, аўтар раскрывае тэмы, якія адлюстроўваюць жыццё вызваленнага ад панскай няволі беларускага народа, паказвае барацьбу з панскай гітлераўскай ордэ, перамогу савецкага народа над фашызмам і мірнае будучыню ў савецкай краіне.

У сваёй кантаце «Слава Сталіну» (на тэкст Э. Агнявец) Д. Лукас паставіў сабе за мэту паказаць базісную любові ў ўдзячнасці беларускага народа свайму лепшаму другу, правяду і настаўніку таварышу Сталіну. Кантата напісана для салістаў, змешчана хора, дзіцячага хора і сімфанічнага аркестра. У першай частцы, якая ўсталяе працу савецкага чалавека, вылучацца «Песня маці» і «Песня піянераў» (марш); другая частка прысвечана ўспамінам аб Вялікай Айчыннай вайне. Добрае ўражанне пакідае «Песня воіна», «Плач маці» і асабліва «Песня партызан». Кантата з'яўляецца значным крокам наперад у творчасці кампазітара.

На тэмы вышэй азначаных гістарычных дат напісаны песні кампазітараў Д. Камінскі, Р. Пукст, П. Падкавыра, Н. Сакалоўскі, Я. Цікоцкі, М. Чуркін, М. Аладаў.

Тэму будучыні новага жыцця распрацоўваюць кампазітары Р. Пукст і П. Падкавыра ў сваіх новых сімфоніях. Трэцяя сімфонія Пукста, прасякнутая жываперадасцю і агітызмам, разгортваецца ў паслядоўнасці напеўных задушліва-лірычных інтанацый народнага характару; асабліва добра ўспрымаецца лавонная другая частка і трэцяя (скерца). Для трэцяй сімфоніі Падкавыра — дружба народаў. Кампазітар у варыяцыйнай форме выкарыстоўвае асаблівасці музычнай творчасці народаў СССР, разгортваючы ў фінале карціну ўсенавонага свята. У сімфоніі адчуваецца ўдзячнасць аўтару свежасці і падымае да пастаўленай задачы.

Як удалы вопыт сімфанічнай музыкі трэба прызнаць «Танцавальную сюіту» М. Чуркіна на народныя тэмы. З асобных частак гэтай сюіты найбольш цікавыя «Вальс» і «Полька».

З ліку вакальных твораў можна адзначыць рад романсаў Р. Пукста (на словы П. Броўкі і П. Пестрава), Я. Цікоцкага, Я. Алоўнікава (на словы Я. Коласа), рад песень П. Падкавыра («Вальс» і «Полька»), В. Яфімава (на словы Я. Купалы і іншых вакальных твораў). У галіне масавай песні, апрача перададзенай, трэба назваць песніны чыкі «Аб героях БССР» Алоўнікава (аб Заслоўна, Гастэла і Данатуру).

Кампазітар Д. Камінскі напісаў канцэрт для фартэпіяна з аркестрам. У аснову канцэрта ён паклаў як народныя беларускія песні, так і арыгінальныя тэмы з народным каларытам. Лірычны настрой першых двух частак прыводзіць да фіна-

ла тапчавальнага характару, які заганчываецца пераможным маршам.

Репертуар выканаўцаў-духавікоў напоўніўся пасцю саанізмамі для разнастайных духавых інструментаў а фартэпіяна. У іх сфармавалася ідэя барацьбы за рэспубліку новага жыцця.

У галіне харавой музыкі найбольш інтэнсіўна працаваў кампазітар Р. Пукст. Ён напісаў 8 хораў — «Выйдзі, працадзі!»; «Жыта» (на словы К. Кірэнікі); «Красуй, Беларусь» (на словы К. Пуруфоскага); «Песня аб Сталіне» (на словы М. Калачынскага); «Песня ўз'яднанага народа» (на словы М. Клімковіча); «За любо, жыццё» (на словы А. Русака); «Слава Мінску» (на словы М. Гамолкі); «Быліна аб партызанам Галіне». Можна яшчэ адзначыць хор з аркестрам Я. Цікоцкага («Песня аб уз'яднанні») на словы А. Русака.

Менш увагі аддавалася кампазітарамі аркестру народных інструментаў, для якога напісана толькі дзве уявішчы. Іншы менш увагі аддавалася музыцы для іграчкі: тут можна назваць толькі музыку кампазітара А. Багатырова да кінакарціны «Канстанцін Заслоўна».

Дзіцячым секцыям праводзіліся сустрэчы кампазітараў з выхаванцамі дзіцячых дамоў. Гэтай жа секцыяй у снежні быў арганізаваны конкурс на лепшую дзіцячую песню аб Сталіне. Лепшай журы прызнала песню П. Падкавыра на словы Э. Агнявец.

Трэці пленум Праўлення Саюза савецкіх кампазітараў СССР вынес дасягненні беларускіх кампазітараў на ўсесаюзную арду. Праўда, ужо беларускіх кампазітараў быў зусім недастаткова: былі праслаўлены толькі Трэцяя сімфонія Я. Цікоцкага (прытчы і неадведзены выказанні — без хора ў фінале) і некалькі п'ес, што ўваходзіць у репертуар аркестра народных інструментаў. Такі пазас, вядома, лік не мог даць дастаткова поўнага ўяўлення аб рабоце беларускіх кампазітараў. Віна ідзе ў асноўным на Праўленне Саюза савецкіх кампазітараў СССР, якое не зносла дамагчыся выкалення прапанаванай ім праграмы.

Адной з асноўных задач застаецца стварэнне поўназначнай савецкай оперы. Чаканьне, пакуль лібрэтыст прынясе гэтыя лібрэта, якое можна паставіць на пэўніш і гледзячы ў яго, ствараць музыку, не трэба ні ў якім выпадку. Гэта заўсёды паставіць кампазітара ў цяжкае становішча ў сэнсе лагічнага развіцця музычнага руху. Гэтым я хачу сказаць, што спасылка на адсутнасць добрага лібрэта не апраўдвае пасіўнасці беларускіх кампазітараў у стварэнні оперы.

Другая неадкладная задача — стварэнне вакальна-сімфанічных і праграмных твораў. Гэтыя жанры ў пасляваенны перыяд ачаць не закрануць беларускіх кампазітараў.

Намечана на гэты год арганізацыя дзяржаўнай харавой капэлы ўшчыльняю ставіць перад вамі пытанне аб стварэнні харавой музыкі, асабліва хораў без суправаджэння. Патрабаванне далейшая работа і над задачай стварэння масавых песень. Творчасць беларускіх кампазітараў у гэтай галіне недастаткова ў колькасці адносных, а якасна не заўсёды стаіць на адпаведным ідэя-мастацкім узроўні; да таго ж, амаль адсутнічаюць песні аб Савецкай Арміі. У сувязі з гэтым агучылі сродкам кампазітараў паставіць праблему месцінай вышэйшай музыцы з мэтай напісання да дня Савецкай Арміі новых песень і маршаў.

У нас ёсць усе ўмовы для далейшага развіцця нашай музыкі. Жыццё савецкага народа — найбагацейшая крыніца творчага натхнення.

М. АЛАДАЎ,
старшыня Саюза савецкіх кампазітараў Беларусі.

Усеаюзная мастацкая выстаўна 1949 г. «Указ аб ўзнагародзе». Карціна мастака І. Грынюна. Фота В. Котляра.

„Беларусьфільм“ у 1950 г.

Мінулы год для беларускай савецкай кінематографіі быў годам творчага росту. Стварыліся мастацкі фільм «Канстанцін Заслоўна», беларуская кінематографія паказала сваю творчую стабільнасць. Савецкі глядач высока ацаніў гэты патрыятычны фільм і палюбіў створаныя актормі вобразы савецкіх людзей.

Дакументальная кінематографія, якая мае ў сваім актыве такія фільмы, як «Вызваленне Савецкай Беларусі», «Савецкая Беларусь», «30 год БССР», у мінулым годзе ўзбагацілася радам кароткаметражных фільмаў і партыяў. Кінофільм «Шчасце народа» іра і пераканальна паказаў, які саўзны шлях прайшлі працоўныя заходніх абласцей Беларусі за дзесяць год жыцця і барацьбы ў азіянай савецкай сям'і.

Кінонарыс «Мінск» напаміну глядачоў з грандыёзным маштабам адлюстраваных работ у Мінску і цудоўнай перспектывай будучыні беларускай сталіцы.

Палесся з яго багатымі балотнымі землямі, людзям — перадавікам сацыялістычных палескіх паляў — прысвечаны кінонарыс «На асунахных балотах».

Кінематографія выпусціла за мінулы год 38 нумароў кіночасопіса «Савецкая Беларусь», у якіх адлюстраваны ўсе важнейшыя падзеі года, што адбыліся ў рэспубліцы, паказана праца лепшых прадпрыемстваў і сельскага гаспадарства.

Яшчэ больш вялікія задачы ставіць перад творчым калектывам кінематографіі ў 1950 годзе. Ступень ўпершыню даўня будзе зробіць калерывы дакументальны фільм «Цудоўная зямля» — аб прыгажосці беларускай зямлі, аб цудоўных нябачаных ураджах на былых балотах Палесся, якія волю большымі ператвораны ў перадавыя вятніччы край сацыялістычнага земляробства.

Авадзненне колерам дасць кінематографіі ў далейшым перавесці ўсю праблему на калерывы пераходзі да выпуску не толькі выяваў, але і мастацкіх калерывых фільмаў.

«Герой паляў» — так будзе называцца кінонарыс, які расказае аб перадавых ільнаводах рэспублікі. Кінонарыс пажажа развіццё ільнаводства, які адной з асноўных сельскагаспадарчых культур БССР, вырошчальне новых гатункаў ільну і працу ільнаводства.

Кінонарыс «Слуга народа» расказае аб рабоце і жыцці аднаго з лепшых членаў сельскага савета, аб выкананні ім сваёй абавязкаў абранніка народа, аб яго ўдзеі ў грамадскім жыцці, аб рабоце на павышэнні культуры і добрабыту беларускага сяла.

М. БЛІСЦІНАУ.

Новыя кіночасопісы

«3 Новым годам» — так называецца новы кіночасопіс, выпушчаны ў гэтым годзе кіностудыяй «Беларусьфільм» (рэжысёр Ю. Сталымакоў, апаратыры: М. Вераў, І. Вейняровіч, В. Цяслюк, В. Пужэвіч, В. Кітас).

Перад глядачом праходзяць кадры, якія адлюстроўваюць жыццё рэспублікі ў новым годзе. Апарат кіноапаратура заняў першы дзень работы на Мінскім інструментальным заводзе імя Чкалава, вочар сустрачыць брыгадзіраў перадавых комсамольска-маладзёжных брыгад, якія ў 1949 годзе выканалі больш двух гадавых норм, звыняўную катгаса імя Куйбішава, Бабруйскай вобласці, Героя Сацыялістычнай Працы Н. Рудніцкую, якая абавязалася вырасіць у 1950 годзе 30 цэнтнераў жыта з гектара і 2000 пудоў бульбы і г. д.

Значнае месца ў кіночасопісу адываецца работнікам мастацтва і літаратуры. На экране — народны артыст СССР і БССР Г. Глебаў і праяві І. Мележ. Яны расказваюць аб сваіх творчых планах у 1950 годзе.

Другі нумар кіночасопіса адкрываецца кадрамі, у якіх паказаны мітынг работчых Мінскага тонкасувоўнага камбіната. Рабочыя ўзялі абавязанасць перавыканаць у гэтым годзе кварталны план. На стэханіўскую вахту ў гэтым годзе стаяў ініцыятар усебеларускага саборніцтва алектралішчыкаў — комсамалец Гудзімін. Часопіс знаёміць глядача з далейнямі лепшай у рэспубліцы жыўзлагодучай фермы саўгаса імя Дзясніцкіх БССР, паказвае новагоднюю ёлку школьнікаў сталіцы, у гэці да якіх прыйшлі народныя артысты СССР і БССР І. Аляксандраўская і паэтка Эліз Агнявец.

Абмеркаванне вершаў і песень А. Русака

13 студзеня адбылося чарговае паседжанне паэтычнай секцыі, на якім быў абмеркаваны новы зборнік вершаў і песень А. Русака.

З падрабязным разглядам творчасці маладога паэта выступіў М. Клімковіч. — Новы зборнік вершаў і песень А. Русака, — сказаў ён, — мае ямазла цікавыя, напісаны на высокім мастацкім узроўні песень. Паэт імкнецца шырока і праўдзіва адлюстроўваць наша жыццё. А. Русак у сваёй творчасці ідзе ад беларускай народнай песні. Многія творы маладога паэта праксытны мяккім залушчым гукарам.

Разам з тым, дакладчык адзначыў рад недахопаў у творчасці А. Русака. Некаторыя яго вершы напісаны агучна, без мастацкага ўвасаблення ідэі і думкі.

П. Панчанка, адзначыўшы рад надзвычайных песень А. Русака, указаў паэту на агучнае графаграфічнае радкі, якія сустракаюцца ў яго вершах, на беднасць і невыразнасць мовы ў некаторых паэтычных творах.

У. Алоўнікаў сказаў, што ў песнях творах А. Русака многа пафэзійнасці, паэт ужо ўдала выкарыстоўвае мастацкія вобразы, валадае пачуццямі гучура.

У абмеркаванні вершаў і песень А. Русака прынялі ўдзел М. Лужанія, А. Астрэйла, М. Аладаў, Я. Цікоцкі.

„Беларусь“ № 12

Вышаў з друку дванадцаты нумар часопіса «Беларусь», які цалкам прысвечаны вялікай і значнальнай даце — сямідзесяцігоддзю з дня нараджэння Іосіфа Вісарыявіча Сталіна.

У часопісу надрукаваны прывітаны таварышу І. В. Сталіну ад ЦК ВКП(б), Савета Міністраў Саюза ССР, ад Прэзідыума Вярхоўнага Савета Саюза ССР і ЦК ВКП(б) Беларусі, змешчаны Указы Праўлення Вярхоўнага Савета СССР «Аб ўзнагароджанні таварыша Іосіфа Вісарыявіча Сталіна ўдзячнасцю Леніна», «Аб устаўленні міжнароднага Сталінскага праміі «За ўмыванне іру паміж народамі».

У часопісу надрукаваны артыкулы В. Мацэ «Сталін — гэта Ленін сёння».

І. Гутарава «Сталін аб савецкай літаратуры», У. Агнєвіча «Велічы вобраз генія», Я. Зайцава «Вобраз Сталіна ў беларускім выяўленчым мастацтве», Г. Шчарбатава «Сталінская Канстытуцыя», нарыс М. Рацінава аб калгасе імя Сталіна, паэма А. Куляшова «Слова аб правяду народнага», вершы Я. Коласа «Правяду народнага», К. Кірэнікі «Сталінскі», А. Вядуліна «Таварышу Сталіну», Х. Жыціч «На варце Радзімы».

Апрача таго, у часопісу надрукаваны нарыс П. Кабарэўскага і В. Радзественскага «Кіраўскіх месці ў Ленінградзе», верш П. Пестрака «Як прыгожа!» і аповяданне П. Дуброўскага «Шчасце».

Абаронцы злачынцаў

Усе сумленныя людзі былі здзіўлены тым, што на Таііскім працесе самымі зядымі абаронцамі японскіх ваенных злачынцаў аказаліся амерыканскія алектрыкі, інак адзі амерыканскі залюўнік выстунаў як светка абароны. Нам цяжка было ўявіць сабе, як можа чалавек абараніць збойцаў, якія подла, па-адрацініцку забівалі нявінчых людзей.

І ў гэты самы час славуная камісія па расследаванні аітламерыканскай дзеінасці сурова прыгаварыла да адказнасці тых, хто выказаў сімпатыі да прагрэсіўных сіл, у прыватнасці да камуністаў.

У дадзеным выпадку дзельчы лічылі, што свабода захоўваецца за камісіяй, якая можа прыгаварыць да адказнасці каго хоча. Такія ўжо амерыканская імперыялістычная логіка на сёнешні дзень.

Аднак, трэба сказаць, што ў часе Таііскага працэса афіцыйна амерыканскія органы адраіта браць пад сваю абарону японскіх злачынцаў не адважаліся. Гэтую задачу пакуль што выконвалі «свабодныя» амерыканцы ў прыватным парадку.

Надаўна ў Хабаўраўску адбыўся суд яшчэ над адной групай японскіх злачынцаў, жодэ нават горшых, чым папярэдня. Савецкаму суду даваўся мець справу з такімі фактамі, якіх яшчэ ніводна суд не разглядаў. На судзе гаварылася пра пуды блох, мільёны пацуюку, сотні кілаграмаў чумы, халеры, сібінскай азвы, сапа... Гаварылася пра вопыты над «барвеннямі», г. зн. над жывымі людзьмі. Сярод «барвенняў» былі і амерыканскія ваеннапалонныя. Усе, хто быў вылучаны для вопытаў, гінулі, ніводна з іх не выратаваўся. Пусціць у ход сваю д'абальскую кухню ў шырокім маштабе злачынцы не паспелі, бо іх выкрала Савецкая Армія.

Як рэагавалі на гэты працэс амерыканцы? Трэба сказаць, што абураліся яны не менш, чым сусветная грамадасць. Толькі... не дэфінасо японскіх злачынцаў, а дэфінасо савецкага суда. Амерыканскае радыё са алошю абвясціла, што Хабаўраўскі працэс — гэта «чарговая савецкая прапаганда», што ўсе факты выдуманы, што ніякай бактэрыялагічнай надрыхтоўкі не было, не было ні атрыда № 731, ні блох, ні пацуюку, ні чумы, ні

Галоўны рэдактар **М. ГОРЦАУ.**
Рэдакцыя: **М. БЛІСЦІНАУ, В. ВІТКА** — нам. галоўнага рэдактара, **М. КАЦАР, П. ПАДКАВІРАУ, П. ПАМЧАНКА, М. ПАСЛЯДОВІЧ, Я. РАМАНОВІЧ, К. САНІНАУ.**

Вялікі рускі музычны крытык і кампазітар

(Да 130-годдзя з дня нараджэння А. Н. Сярова)

Сярод велізарнай колькасці вялікіх прадстаўнікоў рускай музычнай культуры XIX стагоддзя Аляксандр Нікалаевіч Сяроў займае адно з самых пачэсных месцаў.

Заснавальнік рускай музычнай крытыкі, першы музычны лектар у Расіі, выдатны кампазітар, вучоны і публіцыст — такі не зусім поўна пералік тых заслуг, якія мае А. Н. Сяроў у развіцці айчыннай музычнай навуцы і творчасці.

Знацненне Сярова як музычнага крытыка, музыкантаўчы вельмі вялікае. Многія яго погляды на музыку настолькі глыбокія, правільныя і актуальныя ў наш час, што ў А. А. Ждану неадрадова прыводзілі прыклады з крытычных артыкулаў Сярова на вядомы дзельчы савецкай музыкі ў ЦК ВКП(б) у студзені 1948 года і нават параўта тэды некаторы савецкі кампазітарам вучыцца дэмакратызму ў гэтай выдатнага дзельчы рускай музыкі.

Свае асноўныя творчыя прышчыпы і ідэй Сяроў прапагандаваў з той рахучасцю, вастрыяй, эрудыцыяй і тэмпераментам, які характэрны для лепшых прадстаўнікоў рускай крытычнай думкі, для такіх як Карыфееў, як Бялінскі, Дабралюбоў, Пісароў і Чарнышэўскі.

Сяроў зусім правільна аразумев узаемаадносінны паміж дзельчом мастацтва і эпохай. Ён пісаў: «Яшчэ не было па свеце паэта або мастака, які стаў бы ў поўнай неважэласці, адасобленасці ад дзельчай эпохі

з яго поглядамі, густамі... Ніводна мастак, які-б вялікі ён ні быў, не можа не падпарадкавацца духу свайго часу, не можа не быць самым верным яго выяўленнем».

Ніколі не адмаўляўшы неабходнасці таго, каб мастацтва, музыка былі прыгожымі, Сяроў заўсёды патрабаваў, «каб пры прыгажосці была і праўда». Ён пісаў, што «без праўды музыка толькі — пацка, больш альбо менш прыемная, але разам з тым і больш альбо менш пустая».

Сяроў патрабаваў, каб мастацтва імкнулася да рэалістычнага адлюстравання жыцця, але разам з гэтым папярэджаў аб неабходнасці натуралістычных вывертаў, аб пыходнасці палмены музычнай мовы тым бяздольным рэнаісцантным гукаў, якія маюць месца ў прыродзе, але чужародныя музыцы.

Сяроў быў энцыклапедычна адукаваным чалавекам. Ён не пасярэдна быў знаёмы амаль з усеі заходнеўрапейскай музыкай і літаратурай аб ёй. Імяна гэтыя даскавалі знаёмства даю магчымасць яму ў 1859 годзе сфармаваць, што «... у рускіх людзях, у штах рускіх багатых натур тоіцца мастацкія дасягненні, якім суджана даўдэа пераўзіць імагалікае, што было на Захадзе і зьяла ў блыску вышэйшай велічы і славы».

Высока ацэньваючы сусветнае значэнне рускага мастацтва, Сяроў пакрысціваў, што «рускае мастацтва будзе атрымаваць невычэрпныя сілы з народнага аэлемента».

Сяроў правільна аразумев задачы, якія ставіць перад музычнай крытыкай. Ён разглядаў творы не ў адрыве, а ў залежнасці ад грамадскай умоў, ад патрабаванняў эпохі. Ён лічыў, што музычны крытык павінен не канстатаваць факты, яго галоўная мэта — усумі сродкамі, якія ён мае, уздзейнічаць на выхаванне музычнага густу і публікі».

Выключна цікавы творчы шлях А. Н. Сярова, які кампазітар, сын буйнага чыноўніка, Сяроў у 20-гадовым узросце, у 1840 годзе блыскава закончыў вучылішча правадзедзення і пачаў працаваць спачатку чыноўнікам сяната, затым цензарам на паптамце і г. д. І ўсё гэта ў той час, калі яму агідная была пасада царскага служачага, калі ён толькі марыў аб музыцы.

Не маючы магчымасці атрымаць прафесійную музычна-тэарэтычную адукацыю, Сяроў самастойна авалодае тэхнікай кампазіцыі. У 40—50 гадах ён робіць першыя спробы пісаць музычныя творы буйных форм. Кампазітара настрымава вабіць да сябе жанр оперы, і ён піша «Мільнарку з Марці» і «Майскую ноч» паводле Гогаля. Але кампазітар не давяраў сабе, і оперы гэтыя не ўбачылі святла рамчы. У 1851 годзе Сяроў піша першыя крытычныя артыкулы для часопісаў «Сучаснік» і «Візіяна» для чытанья.

Нагледзячы на тое, што з саразіны 50-х гадоў крытычная дзейнасць Сярова поспі сістэматычна характар, што ён робіць членам рэдакцыі і кіраўніком музычнага адызда часопіса «Музычны і тэатральны вестнік», імкненне да напісання новых опер не пакідае пачынаючага кампазітара.

У жніўні 1862 г. ён піша оперу «Юдзіф», якая адразу прынесла кампазітару буйны поспех і славу.

Не меншы поспех меў другая опера Сярова — «Рагнеда», напісаная па аднаіменнай апавесці ў вершах паэта-дэкабрыста К. Рыльева.

Але выключнае значэнне ў творчасці А. Н. Сярова мае яго опера «Варожая сіла». Пастаўленая па сцене Пендзбургскага тэатра, «Варожая сіла» была прынята не зусім прыхільна. Для саюных колаў яна была «музыкай драмы», а іншыя не здолелі аразумець гэты твор, як значны этап на шляху стварэння рускай народна-бывавай оперы.

«Варожая сіла» напісана паводле драмы А. Астроўскага «Не так жыві, як хочацца». Спрэчка, якая адбылася паміж драматургам і кампазітарам па пытанні вырашэння 4 і 5 дзей оперы, прывяла да таго, што гэты твор быў ужо закончаны другім кампазітарам пасля заўсачнай смерці А. Н. Сярова (1 лютага 1871 года).

Вялікая зацікаўленасць А. Н. Сярова да рускай народнай песні (нагадаем яго каштоўнейшую работу «Руская народная песня, як прадмет навуцы») знайшла багатыя выяўленне ў музыцы «Варожай сілы», у якой песня з'явілася асноўным музычным аэлементам оперы.

Значэнне оперы для нашага мастацтва надзвычай вялікае. Дзякуючы новай рэдакцыі оперы «Варожая сіла» прыведзена ў адпаведнасць з залучай кампазітара, а не выканана на сцене Вялікага тэатра Саюза ССР адначана вышэйшай унагародай — Сталінскай праміі.

І. СІСНЭВІЧ.